

LBRIS | Dan Căpățînă | We know books

LIBERALII ANILOR ROMANTICI (1990-2000)

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023

CUPRINS

Preambul	5
CAPITOLUL UNU	
Partidul Alianței Civice	9
CAPITOLUL DOI	
Partidul Național Liberal	66
Epilog	86
Addenda	87

PARTIDUL ALIANȚEI CIVICE

În peisajul politic al anilor '90, apariția partidului nostru părea a răspunde multor așteptări ale societății civile românești. Partidele zise pe un ton nemeritat ușor peiorativ *istorice* decepționau printr-un oarecare immobilism politic.

Mă urmărește și acum imaginea ecranului TV cu ocazia primei apariții publice după revoluție a conducerii PNȚCD. Cu câteva excepții, toți aveau vârste venerabile: Corneliu Coposu, Ion Rațiu, Ion Diaconescu, Ionescu Galbeni, Gabriel Țepelea și alții asemenea. Oameni trecuți prin închisorile comuniste, obligați apoi să accepte funcții mult inferioare pregătirii lor profesionale. Biografia lor oferea respect și credibilitate morală indiscutabilă. Nu însă și încredere în cunoștințele lor din domeniul politicilor economice și financiare care trebuiau aplicate în noile condiții ale economiei de piață. Și de parcă nu ar fi fost de ajuns, alături de acești domni venerabili se aciuaseră în posturi de conducere o serie de personaje dubioase prin trecutul lor comunist, cum ar fi secretarul general al partidului, Liviu Petrina.

Tot atunci, proaspăt reînființatul Partid Național Liberal, principala opțiune politică a unei părți importante a intelectualității, era deja măcinat de

lupte intestine. Radu Câmpeanu, președintele partidului, nu reușea să-i țină în frâu pe tinerii liberali furioși, grăbiți să tragă ceva foloase din noua postură pe care singuri și-o creaseră. Domnii Patriciu, Cataramă sau Tăriceanu, ca să-i amintim doar pe cei mai cunoscuți, părăseau corabia pentru a înființa (oare de ce?) tot felul de partide-fantomă, cum ar fi *Noul Partid Liberal*, *PNL – Aripa Tânără* sau, mai târziu, *PL '93*.

Evenimentele tragice din vara anului 1990 erau o dovadă de netăgăduit că rezistența la înscăunarea neocomunismului avea nevoie de forțe politice proaspete. Generația oamenilor activi din perioada ceaușistă nu-și găsea reprezentarea deplină numai în sloganurile anticomuniste. Era nevoie de mai mult pragmatism în percepția realităților social-politice, percepute oarecum distorsionat de generația celor veniți din închisorile comuniste sau din Occident. Și pe deasupra, ultimii nici *nu mâncaseră salam cu soia*. O logică simplă cerea intrarea în scena politică a generației oamenilor implicați activ în principalele domenii ale societății românești.

Un prim pas l-a făcut Ana Blandiana. În pofida întrebărilor sale retorice din cunoscuta-i poezie, a reușit să mobilizeze o parte a *poporului vegetal*. Reunirea unor oameni cu credibilitate morală, dar și profesională, proveniți cu deosebire din mediul intelectual, a permis înființarea Alianței Civice. A fost prima organizare coerentă a societății civile care milita pentru instaurarea unei alte democrații decât cea trâmbițată de Ion Iliescu. Succesul acțiunii a pregătit și motivat pasul următor. Așa a apărut Partidul Alianței Civice, alcătuit într-o primă etapă din o parte a membrilor Alianței și gândit

ca vârful de lance al luptei în plan politic a acesteia. Din păcate, această mutare politică nu a fost pe placul președintei Alianței Civice. Acesta a fost momentul care a declanșat lungul șir de disensiuni dintre cei aleși să conducă cele două formațiuni; Ana Blandiana și Nicolae Manolescu. Orgoliile învinseseră rațiunile politice. Faptul nu trebuie să mire. El este des întâlnit, mai ales la partidele politice de dreapta, unde intelectuali cu pretenții supraestimate față de opțiunile electorale ale societății procedează întocmai. Și când mă gândesc cu câtă nerăbdare așteptam pe vremea împușcatului apariția unui nou număr din România Literară pentru a-i citi pe cei doi. Uneori doar pe ei!

Consiliul Director al partidului reunea o impresionantă parte a personalităților de vârf ai societății civile cunoscuți publicului larg: **Nicolae Manolescu, Alexandru Paleologu, decan de vârstă împreună cu Mihai Șora, Stelian Tănase, Mircea Ciobanu, Ștefan Augustin Doinaș, Dan Grigore, Stere Gulea, Ștefan Radof, Șerban Rădulescu-Zoner, Liviu Antonesei, Vasile Popovici**, ca să enumăr în primul rând pe cei care, proveniți fiind din domeniul culturii, aveau o mai mare notorietate publică. În completare, trebuie menționați **juriștii Alexandru Athanasiu și Eugen Vasiliu, avocatul Doru Cosma, inginerii Ioan Păun Otiman și Dan Căpățînă, doctorii Gheorghe Jovin și Nicolae Constantinescu**. Un cuvânt în plus pentru cel din urmă, doctor chirurg la spitalul Colțea, cel care a salvat vieți în noaptea de 21/22 decembrie. La fel și pentru **Mihnea Berindei**, cel care, fără să aparțină partidului, reușea să ne sponsorizeze prin donații

obținute de la persoane fizice și juridice din Franța. Pentru că, trebuie să vă mărturisesc, ca orice partid respectabil alcătuit aproape în întregime din intelectuali, al nostru era probabil cel mai sărac.

Cum timpul nemilos ar putea să-i facă pe unii uitați, și cum pe de altă parte nu vreau nici să plictisesc cititorii cu ținere de minte, voi adăuga o *addenda* care să conțină scurte note despre membrii Colegiului Director. Oricine poate observa că prezența lor acoperea aproape întreg spectrul societății; filozofie, istorie, eseu, roman, poezie, critică literară, muzică, actorie, regie, educație, medicină, inginerie, economie, drept, toate reprezentate la nivel de vârf. Nu cred că istoria politică a țării va mai putea consemna cândva o asemenea situație. Un fel de *pașoptism la scară națională*. Evenimentele dramatice din decembrie 1989, precum și cele imediat următoare, au generat, pentru un timp nu foarte lung, o stare unică în conștiința societății civile românești. Romantismul ei, așa cum mi-am permis să o denumesc chiar în titlul acestei scrieri, consta într-o încredere nelimitată între oameni, suprapusă pe o dorință a fiecăruia în a contribui cu ceva, pe măsura posibilităților sale, la reclădirea viitorului țării. Pe acest fond cu totul excepțional, nu trebuie să mire numărul mare de personalități de vârf din toate domeniile societății care au decis să intre în politică. Pentru majoritatea dintre noi, era tocmai opțiunea pe care o evitaserăm cu perseverență, uneori chiar cu riscuri, în perioada anterioară. Îmi amintesc cu nostalgie emoția pe care mulți o resimțeam cu ocazia reuniunilor Consiliului Director, chiar numai contemplând acest peisaj de capete luminate puse parcă

de o mână nevăzută să conlucreze în realizarea unei cauze comune derivate din patriotism, înțeles în cel mai corect mod posibil. Cititorii aparținând noilor generații, dacă se vor opri o clipă din iureșul actual, sper că vor înțelege unicitatea acelor zile. A te duce seară de seară timp de mai bine de o lună în Piața Universității, a te bucura asemeni copiilor de vorbele spuse de la balconul clădirii universității, a cânta împreună cu zeci de mii de oameni *don't worry, be happy* pentru ca mai apoi să îngenunchezi rostind *Tatăl nostru*, sunt stări emoționale colective care definesc o dată în plus dramatismul cu tentă romantică a momentului. Mai precis, dramatismul luptei cu forțele antidemocratice bine organizate instituțional. Partidul lui Iliescu, precum și serviciile sale secrete conduse de Măgureanu, continuau sub o nouă înfățișare practicile vechilor structuri comuniste. Binele și răul coexistă în orice poveste romantică.

Dar să revenim cu picioarele pe pământ.

Acum, dacă stau să mă gândesc bine, membrii Consiliului Director al Partidului Alianței Civice se împărțeau în trei categorii.

Prima, și cea mai numeroasă, era alcătuită din cei care, mânați de entuziasmul oricărui început, încercau să aducă un suflu nou în politică. Aceasta însemna în primul rând, așa cum am mai spus, o abordare pragmatică care să pornească de la realitățile societății românești de abia ieșită din comunism. Cu mici excepții, nimeni din această categorie nu intenționa ca, pe termen lung, să renunțe la profesia de bază. Se spera ca într-un viitor nu foarte îndepărtat, actuala echipă de conducere să poată

preda ștafeta unei noi generații de politicieni provenită dintre membrii mai tineri ai partidului. Din acest motiv, majoritatea membrilor Consiliului continuau să-și dedice restul timpului cu ce știau ei mai bine să facă: scriau poezii, cântau la pian, regizau filme, jucau piese de teatru, consultau pacienți, construiau case, apărau la bară oameni năpăstuiți și câte altele. Conu' Alecu susținea de câte ori se ivea ocazia că noi ar trebui să formăm un grup asemănător binecunoscutei *Junimea*; mai precis, o parte distinctă a unui mare partid, de preferință liberal, lăsând în seama altora neplăcerile atâtor munci plictisitoare cum ar fi cele organizatorice.

A doua categorie, mult mai puțin numeroasă, era alcătuită din cei care nu știau să facă mai nimic ca lumea. Așa că își petreceau timpul punând la cale tot felul de inițiative politice cu care apoi veneau țațoși nevoie mare să ne enerveze la ședințele săptămânale. Ei bine, vreau să vă spun că tocmai dânșii au atins mai târziu culmile politichiei dâmbovițene. Este suficient să ne gândim la ascensiunea politică a lui Ion Ghișe și, mai ales, a lui Crin Antonescu.

A treia categorie conținea câțiva membri care, spre deosebire de cei de dinainte, știau ce au de făcut, adică să manipuleze partidul după placul lor, de cele mai multe ori altul decât al nostru.

Îl amintesc aici pe Alexandru Popovici, fost mare secretar de partid al Universității de Petrol și Gaze. Mai târziu s-a alăturat grupului un cetățean suspect, pe numele lui Hohan. Ce știu eu, or mai fi fost și alții printre *acoperiți*, termen la modă în ultima vreme. Mă gândesc de exemplu la Alexandru Athanasiu care, după ce s-a încălzit pe terenul

nostru (a fost chiar trimis în SUA să mai învețe câte ceva), a intrat în echipa lui Sergiu Călinescu, președinte încă al Partidului Social Democrat, partid cu istorie deloc neglijabilă în perioada antebelică. Acolo, după preluarea conducerii, a reușit să dea din postul de centru înaintaș un autogol de toată frumusețea: a oferit partidul pe tavă celor de la PDSR, adică, mai pe șleau zis, a comuniștilor „cu față umană” conduși de Ion Iliescu.

Stelian Tănase reprezintă un caz aparte. La congresul de la Sibiu din 1990 al Alianței Civice, alături de Nicolae Manolescu, reușește desprinderea unui grup important de personalități în vederea constituirii nucleului viitorului Partid al Alianței Civice. Se implică apoi major în calitate de vicepreședinte în activitatea organizatorică de consolidare a structurilor locale și centrale ale noului partid, ca și în definirea ideologiei acestuia. După Congresul de la Timișoara, probabil și ca urmare a unor diferențe majore cu noua conducere aleasă, Stelian Tănase dispare în cețuri misterioase, asemeni celor londoneze.

Peste întreaga adunare a Consiliului Director domnea președintele partidului, Nicolae Manolescu (Niki), cu zâmbetul său puțin ironic, dacă nu chiar cinic, dar întotdeauna îngăduitor.

Notorietatea multora dintre cei amintiți, mai ales din zona culturii, ne făcea să credem că partidul nostru, străbătut de gândul cel curat și plin de înțelepciune, va câștiga cu timpul încrederea electoratului. Așa e tot intelectualul. Obișnuit să gândească, are tot timpul să-și facă iluzii dintre cele mai fanteziste.

După o profundă chibzuire, sau poate dintr-un simplu capriciu, președintele partidului a decis să nu dezvăluie membrilor Consiliului numărul său de telefon fix, pentru că pe atunci nici gând de mobil. În această sensibilă treabă, domnia sa mă delegase să țin legătura cu cei interesați. Așa că, pentru a i se cere părerea în cine știe ce *chestiune arzătoare, vorba lui nenea Iancu*, membrii Colegiului Director trebuiau mai întâi să mă contacteze pe mine. Eram, deci, un fel de consilier personal al președintelui partidului, așa cum mai târziu aveam să mă aflu în aceeași poziție cu președintele țării, Emil Constantinescu. Cu fiecare din cei doi președinți, timp de ani buni, am avut o relație specială de prietenie, datorată unor afinități reciproce. Opiniile politice diferite ivite la un moment dat au stricat în parte finalul conviețuirii noastre. A rămas intact însă tot restul, și pentru aceasta le mulțumesc amândurora.

Revenind la povestea telefonului cu pricina, această opțiune a președintelui, oarecum ciudată pentru un om politic, enerva pe mulți. Închipuți-vi-l, de exemplu, pe Dan Grigore, purtător de cuvânt al partidului, încercând să-i transmită președintelui vreo întrebare *via* Dan Căpățînă. Asta tocmai când încheiase, cu vădită satisfacție, allegro-ul din sonata pentru pian *Furtuna* compusă de *Barosanul*, așa cum obișnuia să-l alinte Caragiale pe Beethoven în fața Cellei Delavrancea. Și aceasta se întâmpla cu un pianist de mare succes, poate chiar mai mare decât al președintelui, o personalitate complexă și uneori imprevizibilă. Dacă aveai însă răbdarea și înțelegerea cuvenită artiștilor de excepție, trebuia să treci cu oarecare nepăsare peste ciudățeniile lui,

unele aparent răutăcioase, ca să descoperi în final un caracter admirabil. Asemeni unei nuci neprietenoase la vedere prin striățiunile ei, dar din care, reușind cu greu s-o spargi, îți apare un sâmbure curat prin albul său inconfundabil.

Că așa au stat lucrurile, ne mărturisește chiar maestrul în cartea sa *Lumea în Si bemol*:

„...Prima sincopă a fost când, desemnat coordonator al biroului de presă, am zis că am nevoie de numărul de telefon direct al președintelui, al lui Manolescu, pentru ca, în cazul în care se întâmplă un eveniment, orice, să pot avea rapid reacția lui. Și Manolescu a zis: «Îmi pare rău, eu sunt disponibil pentru PAC doar până la ora 18.00...» Deci biroul de presă n-a funcționat fiindcă Niki voia un birou care să lucreze pentru PAC, fără să-și asume responsabilitatea de a răspunde prompt dacă e nevoie de el.” ...

Tot atunci începusem, fără să mă roage nimeni, să-mi treacă prin cap tot felul de idei năstrușnice privind structurarea partidului, prin crearea unor comisii pe domenii de interes. Cu alte cuvinte, începusem să mă dau mare. Așa se face că, într-o ședință a Colegiului, mă pomenesc atacat din senin de câțiva membri, conduși din umbră de către Stelian Tănase, de o posibilă apartenență a mea la fosta Securitate. Ștefan Radof juca rolul *denunțătorului*. Și, spre necazul meu, îl juca foarte bine. *A fi sau a nu fi?* se tot întreba el retoric. Ferească Dumnezeu să-l pui pe un astfel de actor să intre într-un rol în afara scenei.

A trebuit să le povestesc cum cei ce se ocupau pe vremuri de treaba asta mi-au respins până și o viză de serviciu în China, unde urma să-i învăț

pe inginerii de acolo cum să utilizeze în proiectare programele noastre de calcul. Totul bănuiesc că mi se trăgea de la un afurisit de sejur la Poiana Brașov, unde, grație unui prieten de-al meu, partener de bridge cu Valentin Ceaușescu, mi se repartizase apartamentul personal al acestuia. Câteva nopți la rând, am tot cântărit cu soția mea motivele *pro și contra* care ar determina-o să rămână definitiv peste ocean, unde urma să plece în săptămâna următoare. Numai că, în preziua plecării, când biletele de avion și cadourile erau la locul lor, a fost chemată la *Iorga* pentru a i se ridica pașaportul. Pe unde mă duceam să-mi caut dreptatea, toți ridicau din umeri arătând cu degetul în sus, de parcă Securitatea ar fi fost însuși Dumnezeu. Întâmplător sau nu, participa la ședință în calitate de invitat un funcționar al ambasadei SUA, deloc întâmplător, locul unde lucra soția mea. Noroc că respectivul nu știa o iotă românește, iar doctorul Jovin, bun prieten cu mine, îi traducea totul pe dos! Nu degeaba ilustrul doctor ecografist se trăgea dintr-o familie de politicieni renumiți cu opțiuni către PNT. Prietenia noastră izvora din serile minunate petrecute împreună pe vremea *împușcatului*, când savuram în voie un pahar de vodcă în curtea unui lipovean de la 2 Mai. Pe atunci nimănui nu-i trecea prin cap să-și plictisească interlocutorii cu politica. Era și comunismul bun la ceva!

Acum, în ședința asta de pomină, ca un adevărat coleg de nădejde, Nicolae Manolescu mi-a sărit în ajutor, trimițând discuția în derizoriu.

Și pentru a înlătura orice dubiu, aș relata un fapt divers. În ziua pensionării soției după 30 de ani de activitate la Ambasada SUA, pe acoperișul clădirii